Prof. dr hab. Jacek Męcina Uniwersytet Warszawski

Recenzja pracy doktorskiej mgr Tomasza Wiśniewskiego *„Uwarunkowania zatrudniania osób niepełnosprawnych w podmiotach leczniczych”* przygotowanej pod kierunkiem dr hab. prof., UWM Anny Organiściak Krzykowskiej.

Uwagi wstępne

Praca doktorska mgr Tomasza Wiśniewskiego została przygotowana w Instytucie Ekonomii i Finansów, Katedrze Polityki Gospodarczej pod kierunkiem dr hab. Anny Organiściak-Krzykowskiej, prof. UWM. Zakres pracy mieści się w dyscyplinie ekonomia i fiananse. Struktura pracy wyraźnie eksponuje badawczy charakter rozprawy, z ambicją holistycznego podejścia, szerokiego przeglądu literatury i usystematyzowania siatki pojęciowej wykorzystywanej przez doktoranta. Warto też podkreślić interdyscyplinarne podejście i przygotowanie Autora, niezbędne, zważywszy na badaną problematykę oraz na podjęcie próby formułowania wniosków końcowych o charakterze aplikacyjnym.

Praca składa się z pięciu rozdziałów i ok. 220 stron oraz załączników tj. rozbudowanej bibliografii oraz aneksu zawierającego spis tabel i rysunków oraz ankietę.

Zakres pracy i jej struktura

Tematyka podjęta w pracy w pracy jest bardzo aktualna i nie często podejmowana w badaniach empirycznych. Praca składa się z pięciu rozdziałów.

Pierwszy rozdział koncertuje się na uwarunkowaniach rynku pracy w Polsce. Wskazano determinanty popytu na pracę oraz podaży pracy i przedstawiono uwarunkowania demograficzne rynku pracy w Polsce. Poddano analizie prognozy związane z sytuacją demograficzną Polski. Omówiono także proces starzenia demograficznego oraz jego przyczyny i skutki.

W drugim rozdziale pracy Autor prezentuje analizę miejsca osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Wyjaśnia pojęcie niepełnosprawności oraz wskazane potrzeby osób niepełnosprawnych, omawia regulacje prawne związane z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, analizuje także strukturę demograficzną osób niepełnosprawnych oraz jej wpływ na rynek pracy. W tym miejscu muszę zwrócić uwagę, że doktorant posługuje się pojęciem alternatywnych zasobów kapitału ludzkiego, choć osobiście uważam, że warto podkreślić w tym kontekście problem niewykorzystanego potencjału rynku pracy.

W trzecim rozdziale Autor definiuje temat pracy w wybranych teoriach ekonomicznych tj. neoklasycznych teoriach ekonomicznych, teorii kapitału ludzkiego, teorii segmentacji rynku pracy oraz teorii poszukiwań na rynku pracy, co jest szczególnie interesującym ujęciem, rzadko odnoszonym do sytuacji osób niepełnosprawnych.

W czwartym rozdziale przedstawiono sytuację osób niepełnosprawnych na rynku pracy w wybranych państwach koncertując uwagę na demograficznych uwarunkowaniach popytu na pracę osób niepełnosprawnych w krajach Unii Europejskiej oraz regulacjach prawnych związanych z zatrudnieniem niepełnosprawnych w krajach Wspólnoty. Umiejscowiono aktywizację zawodowej niepełnosprawnych w strategiach Unii Europejskiej oraz przytoczono regulacje prawne dotyczące

zatrudnienia niepełnosprawnych w takich państwach jak: Stany Zjednoczone, Chiny i Egipt.

Piąty rozdział ma charakter empiryczny, opisano w nim metodologię badań, przedstawiono specyfikację podmiotów biorących udział w badaniu z uwzględnieniem podziału na podmioty lecznicze zatrudniające i niezatrudniające osoby niepełnosprawne, opisano również bariery w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i korzyści z ich zatrudniania. Na podstawie zidentyfikowanych barier i korzyści oraz opinii respondentów wskazano proponowane zmiany mogące wpływać na poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

Uwagi metodologiczne

Autor wskazuje, że głównym celem badań była identyfikacja i ocena uwarunkowań zatrudniania osób niepełnosprawnych w podmiotach leczniczych. Do szczegółowych celów badania zaliczono identyfikację rodzajów niepełnosprawności występujących u pracowników zatrudnionych w podmiotach leczniczych, identyfikację zawodów wykonywanych przez osoby niepełnosprawne w podmiotach leczniczych, uzyskanie od pracodawców oceny wykonywanej pracy przez osoby niepełnosprawne w podmiotach leczniczych, identyfikacja i ocenę powodów niezatrudniania niepełnosprawnych w podmiotach leczniczych, identyfikacje i ocenę korzyści z zatrudniania osób niepełnosprawnych w podmiotach leczniczych wynikających z regulacji prawnych. Ważnym celem pracy było zaproponowanie zmian mających na celu poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy na podstawie przeprowadzonych badań.

Doktorant postawił w pracy 4 hipotezy badawcze. Po pierwsze wskazał, że zatrudnienie osób niepełnosprawnych jest zależne od wielkości podmiotów leczniczych wyrażonej w liczbie zatrudnionych pracowników. Po drugie

stwierdził, że osoby niepełnosprawne pracujące w podmiotach leczniczych są zatrudniane zarówno na rynku pierwotnym jak i wtórnym. Po trzecie postawił hipotezę, że główną barierą zatrudniania osób niepełnosprawnych w podmiotach leczniczych są przywileje niepełnosprawnych pracowników wynikające z regulacji prawnych, a po czwarte, że głównym czynnikiem determinującym zatrudnianie osób z orzeczeniem o niepełnosprawności jest zwolnienie z obowiązkowych wpłat do PFRON.

Obok ciekawych rozważań teoretycznych, w których za szczególnie wartościowe uważam rozważania i odniesienia do podstawowych teorii rynku pracy w kontekście sytuacji osób z niepełnosprawnością, na uwagę zasługuje część badawcza. Badania przeprowadzono z wykorzystaniem dwóch metod tj. metody analizy i krytyki piśmiennictwa oraz metody sondażu diagnostycznego. Metoda analizy i krytyki piśmiennictwa służyła doktorantowi dla zgromadzenia informacji zawartych w istniejących publikacjach naukowych odnoszących się do rynku pracy oraz niepełnosprawności i wskazania głównych uwarunkowań popytu na pracę i podaży pracy oraz umiejscowieniu tematu w teoriach ekonomicznych. Analizie poddano również publikacje Głównego Urzędu Statystycznego przede wszystkim dla zaprezentowania opisu sytuacji demograficznej w kontekście rynku pracy.

Wykorzystanie metody sondażu diagnostycznego posłużyło z kolei dla realizacji głównego celu badania oraz celów szczegółowych. Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety. Badania zostały przeprowadzone z wykorzystaniem techniki ankiety internetowej, a kwestionariusz ankiety w formie online został przesłany pocztą elektroniczną na adresy e-mail respondentów znajdujące się w bazie RPWDL (Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą). Wersja elektroniczna kwestionariusza ankiety pozwoliła na dostosowanie liczby pytań oraz ich rodzaju do indywidualnego profilu respondenta. Inną wykorzystaną metodą

w przeprowadzeniu badań była metoda CATI, czyli wywiadu telefonicznego. Do identyfikacji zależności między zmiennymi wykorzystano metody ilościowe. Podkreślić należy imponującą próbę badanych podmiotów, bo ponad 1200 obejmujących teren wszystkim województw, co jest rzadkością w pracach doktorskich i zasługuje na pozytywne podkreślenie. Na pozytywną ocenę zasługuje też zgromadzony materiał badawczy oparty o rozbudowaną ankietę z licznymi zmiennymi. Opis badania stanowi zasadniczą część pracy i stanowi bardzo dojrzałą analizę zebranego materiału empirycznego.

W kontekście szczegółowej analizy pracy nasuwają się dwa pytania do doktoranta. Po pierwsze, jak oszacowałby niewykorzystany potencjał rynku pracy w kontekście potencjału zatrudnienia osób niepełnosprawnych? Po drugie, czy przywołując systemowe rozwiązania z innych krajów rekomendowałby wprowadzenie innych form zachęt dla zatrudnienia osób niepełnosprawnych, niż te które wynikają z polskich rozwiązań i doświadczeń?

Konkluzja

Przedstawiona przez Pana mgr. Tomasza Wiśniewskiego rozprawa doktorska spełnia w mojej ocenie wymogi stawiane pracom doktorskim zarówno w zakresie oryginalności przedstawianych problemów, samodzielności dociekania w zakresie ich rozwiązań, jest ona również potwierdzeniem wystarczającej wiedzy teoretycznej Autora oraz daje rękojmię przygotowania do prowadzenia przez Niego prac badawczych.

Trafny i obszerny dobór literatury, jak również szeroka analiza dorobku naukowego, a przede wszystkim przeprowadzone i zaprezentowane badania własne stanowią o wysokich walorach naukowych przedstawionej dysertacji.

Drobne zastrzeżenia dotyczą doboru literatury przedmiotu, prezentowanych danych, jak i niedostatecznie wykorzystanych innych koncepcji ujęcia problemu, ale to należy tłumaczyć przyjętą przez Autora koncepcją badania. Pomimo tych drobnych mankamentów, podkreślić należy, że nie wpływają one na ogólną bardzo wysoką ocenę przedstawionej rozprawy, uzasadnioną jej samodzielnością, oryginalnością i nowatorskością, co powoduje, że przedstawiona dysertacja może zostać uznana za ważny element dorobku w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Mając na uwadze powyższe Recenzent uznaje, ze przedstawiona praca spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim przez obowiązujące przepisy i powinna być poddana dalszej procedurze.

Warszawa, 26 luty 2024 roku

prof. dr hab. Jacek Męcina